

Psicopatologia al Llarg del Cicle Vital

Codi: 102572

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Sergi Ballespí Sola

Correu electrònic: sergi.ballespi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Docència en català i espanyol a tots els grups; part de docència en anglès al grup 5. Els materials poden proporcionar-se en llengües diferents. L'examen en castellà es pot demanar fins la setmana 4; Ev1 també disponible en anglès.

Equip docent

David Clusa Gironella

Eduardo Fuente Díez

Maria Soledad Fernandez Gonzalo

Juan Vicente Luciano Devis

Maria Jesus Tarragona Oriols

Natàlia Díaz-Regañón Serra

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Contextualització

La dimensió salut mental - psicopatologia és un continuïum multidimensional en el que totes les persones ens situem al llarg de tota la vida. La psicopatologia representa un desviament de les funcions psicològiques normals, que s'han d'entendre en el context del desenvolupament de la persona i en el seu context social i cultural. En l'exercici professional de la psicologia, sigui quina sigui l'especialitat, és indispensable saber identificar quan un comportament surt de la normalitat i pot afectar a la persona o a les persones del seu voltant. Siguï en una entrevista de treball, en la quotidianitat d'una organització en funcionament, en un acte formatiu o en qualsevol dels espais d'una escola o d'un institut, ser capaç d'identificar els signes d'anormalitat psicològica i ser capaç d'explicar-se el seu origen de forma científica són competències indispensables en qualsevol de les sortides professionals de la psicologia, tant les adreçades a les persones considerades

'sanes' -la major part de la població general- com les adreçades a les persones que ja tenen un 'trastorn' (psicologia clínica i de la salut).

Aquesta assignatura és el primer contacte que té amb la psicopatologia l'estudiant del grau de psicologia a la UAB. L'assignatura pretén ser una introducció a l'anormalitat psicològica que aporti els coneixements fonamentals de la disciplina tant a aquelles persones que apuntin cap a l'especialitat de clínica o salut, com a aquelles persones que continuaran amb altres especialitats i és possible que aquest sigui l'únic contacte que tindran amb la psicopatologia al llarg del grau.

La formació bàsica que s'inicia amb aquesta assignatura de 6 ECTS (150h) pot complementar-se al nostre pla d'estudis amb les següents assignatures optatives, amb 6 ECTS addicionals cadascuna:

- Psicopatologia de la Infància i l'Adolescència
- Psicopatologia de l'Edat Adulta
- Discapacitat Intel·lectual i Trastorns del Desenvolupament
- Trastorns de la Personalitat
- Neuropsicologia Clínica

L'assignatura pretén adoptar una visió de continuïtat del que és salut mental, multidimensional i dinàmic, és a dir, entenent que la salut mental no és tan sols l'absència de trastorns sinó... alguna cosa més.

Objectius formatius de l'assignatura

En superar l'assignatura, l'estudiant serà capaç d'identificar els signes d'anormalitat psicològica més comuns (síntomes, síndromes i trastorns) així com d'identificar els factors predisponents, precipitants i de manteniment que interactuen en l'origen de l'alteració.

L'objectiu principal d'aquesta assignatura és conèixer les característiques principals de les simptomatologies i trastorns psicològics que, de manera més representativa però no excloent, es poden presentar en cada període evolutiu.

En l'assoliment d'aquests objectius se n'abraça un altre: oferir una visió panoràmica dels principals trastorns que afecten les persones al llarg del cicle vital. En concret, es presenten els trastorns que més afecten les persones a les diferents etapes del cicle vital (preescolar, escolar, adolescència, adultesa i vellesa) i es mostra com poden variar les característiques d'un trastorn en cada etapa del cicle vital.

Per tant, els objectius principals de l'assignatura són que l'estudiant:

- 1) Aprengui a identificar signes d'anormalitat psicològica
- 2) Sigui capaç d'explicar l'etiologia d'algunes alteracions
- 3) Conegui algunes de les principals alteracions que afecten la salut mental de les persones...
- 4) ...i en sàpiga distingir les característiques segons l'etapa del cicle vital

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les demandes i les necessitats de persones, grups o organitzacions en diferents contextos.
- Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
- Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
- Formular hipòtesis sobre les demandes i les necessitats de les persones destinatàries.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.

- Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer el codi deontològic i actuar de manera ètica.
- Reconèixer els determinants i els factors de risc per a la salut, i també la interacció entre la persona i el seu entorn físic i social.
- Reconèixer la diversitat del comportament humà i la naturalesa de les seves diferències, tant en la normalitat com en l'anormalitat i la patologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
2. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
3. Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
4. Classificar els trastorns psicològics.
5. Comunicar de manera inclusiva, evitant un ús sexista o discriminatori del llenguatge.
6. Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
7. Distingir els diferents signes i símptomes clínics dels diferents trastorns psicopatològics de cada cicle vital pel seu diagnòstic i tractament.
8. Formular els problemes de les persones en termes diagnòstics.
9. Identificar factors de risc per a la salut mental.
10. Identificar les implicacions socials, econòmiques i/o mediambientals de les activitats acadèmico professionals de l'àmbit de coneixement propi.
11. Identificar patrons normals i anormals de desenvolupament i conducta.
12. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
13. Identificar variables funcionals d'adquisició i manteniment de problemes en exemples de casos clínics.
14. Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
15. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
16. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
17. Reconèixer el codi deontològic i actuar de manera ètica.
18. Reconèixer les manifestacions psicopatològiques més característiques de cada cicle vital, i la gènesi, la clínica, l'epidemiologia i el transcurs d'aquestes manifestacions.

Continguts

El temari de l'assignatura s'estructura en 4 blocs dividits en 2 parts:

PART 1: FONAMENTS

Bloc 1. Conceptes

1. Introducció

2.Fonaments

3.Causalitat

Bloc 2. Alteracions de les funcions psicològiques

4.Alteracions de la Consciència y Atenció

5.Alteracions de la Memòria

6.Alteracions de la Percepció

7.Alteracions del Llenguatge i Pensament

Bloc 3. Organització de la psicopatologia a les classificacions diagnòstiques

8.Models de classificació en psicopatologia (DC-05, DSM5TR, CIE 11, ASEBA, HiToP)

PART 2: PSICOPATOLOGIA

Bloc 4. Psicopatologia

9.Psicopatologia a la primera infància (Alteracions relacionals (DC 05) i del neurodesenvolupament I: DI i TEA)

10.Alteracions del neurodesenvolupament II (Tics i TDAH)

11.Alteracions de les funcions fisiològiques I: Trastorns del control d'esfínters i Trastorns de l'alimentació

12.Alteracions de les funcions fisiològiques II: Trastorns del son

13.Trastorns de la conducta disruptiva, del control d'impulsos i psicopatia

14.Trastorns d'ansietat

15.Trastorns de l'estat d'ànim i Trastorns relacionats amb el trauma, l'estrès i l'adaptació

16.Trastorns de la personalitat

17.Psicosis i Demències

Metodologia

L'entorn d'aprenentatge de l'assignatura consta d'un conjunt de recursos que l'estudiant pot combinar per abraçar el temari i superar l'avaluació continuada. L'assignatura està dissenyada per a un treball continuat, basat en assimilar cada setmana el temari previst per a aquella setmana del calendari. Per al correcte seguiment de l'assignatura i evitar una acumulació de treball inassolible, és molt recomanable l'estudi continuat d'acord amb el calendari. Intentar assolir en una setmana el que està previst per ser assolit en diverses setmanes pot conduir fàcilment a dificultats insalvables per superar l'assignatura.

En resum, la metodologia implica preparar-se per assistir a cada classe presencial, en especial les teòriques, mitjançant la realització d'activitats o lectures previstes per ABANS de cada sessió. El coneixement i competències assolides en aquest treball previ s'avaluen al principi de cada sessió. A continuació, la sessió no presentarà el que s'assumeix que ja s'ha treballat a casa, sinó que es destinarà a aplicar, reflexionar o practicar el que es dona per après a les activitats que cal realitzar entre sessions.

La raó dels 2/3 i aprenentatge continuat

Aquesta és una assignatura de 6 ECTS i això equival a unes 150 hores lectives, de les quals 44 hores (1/3) són presencials i 95 hores (2/3) d'aprenentatge autònom que inclou tot el treball entre sessions (vegeu taula: almenys la meitat del temps es preveu per a lectures i activitats de preparació de cada sessió, i l'altra meitat,

com a màxim, d'estudi i preparació d'evidències).

La importància de la lectura prèvia

La metodologia òptima per seguir l'assignatura és realitzar les activitats entre sessions i assistir a classe amb disposició de participar activament. La sessió començarà amb una avaluació breu de la feina realitzada entre sessions. Aquests punts permetran pujar nota.

La classe activa

Les sessions no es destinaran a impartir, de nou, el que l'estudiant ja ha estudiat abans d'assistir a classe. Les classes induiran l'estudiant a utilitzar el coneixement adquirit entre sessions.

L'aula virtual Moodle

És el recurs més important perquè és el punt de trobada per tots i totes les estudiants i de tots els grups. En ella s'hi penjen tots els documents i enllaços importants de l'assignatura.

L'assignació als grups de pràctiques

Es realitza de forma centralitzada des de gestió acadèmica. No és permès el canvi de grup de pràctiques fora que es demani i s'aprovi prèviament i oficialment via gestió acadèmica.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminaris: cal preparar l'assistència amb les lectures o activitats prèvies que es presentaran a Moodle	20	0,8	3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 18
Sessions de teoria: cal assistir-hi havent realitzat les lectures o activitats prèvies presentades a Moodle	24	0,96	4, 9, 11, 15, 17
Tipus: Supervisades			
Tutories: Trobades opcionals amb el/la tutor/a que poden ser virtuals o presencials, individuals o en grup.	7,5	0,3	3, 14, 15, 16
Tipus: Autònomes			
Preparació d'evidències: Reconeixen el temps de preparació de les evidències 1, 2 i 3 mitjançant l'estudi i elaboració de casos o problemes. Cal que abracin, com a màxim, 1/3 de l'assignatura.	47,5	1,9	3, 4, 9, 11, 13, 14, 15, 16
Treball entre sessions: Lectures i altres activitats que cal realitzar entre sessions i per a preparar l'assistència a cada sessió de teoria o seminari. La proporció mínima és d'1h de treball entre sessions per cada 1h de treball presencial	48	1,92	4, 9, 11, 14

Avaluació

Per a qualsevol dubte podeu consultar l'enllaç a les Pautes d'avaluació de les titulacions de la Facultat de Psicologia aprovades en Junta Permanent:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

L'avaluació continuada de l'assignatura consta de 3 evidències d'aprenentatge i una quarta evidència optativa que suma punts si l'avaluació continuada està aprovada.

Evidències d'aprenentatge

Ev1 (Examen 1): Examen tipus test amb 50-60 preguntes d'opció múltiple que abraçaran aproximadament la primera meitat del temari. És una evidència Individual, Escrita, Presencial, i corresponent al Primer període avaluatiu (vegeu calendari avaluacions). Té un pes del 40% a la mitjana ponderada de l'assignatura.

Ev2 (Cas): Construcció d'un cas. És una evidència Col·lectiva (en grup), Escrita (amb possibilitat de components audiovisuals), de lliurament virtual (Moodle) durant les dues setmanes prèvies a Nadal. Té un Pes del 20% a la mitjana ponderada.

Ev3 (Examen 2): Examen tipus test amb 50-60 preguntes d'opció múltiple que abraçaran aproximadament la segona meitat del temari. És una evidència Individual, Escrita, Presencial, i es correspon amb el Segon període avaluatiu (vegeu calendari avaluacions). Té un Pes del 40% a la mitjana ponderada.

Les evidències 1, 2 i 3 permeten assolir una nota compresa entre 0 i 10 punts en avaluació continuada. La mitjana ponderada que se n'obtingui pot complementar-se amb punts addicionals, provinents de l'evidència optativa, sempre i quan la mitjana ponderada de l'avaluació continuada sigui igual o superior a 5. Encara que la nota final derivada de sumar tots els punts superés el 10, la nota que constarà a l'acta té un rang de 0 a 10, i per tant el 10 seria la nota màxima que hi pot constar. L'evidència optativa ofereix punts addicionals per arribar a aquest màxim.

En cas que el nombre d'estudiants que assoleixin el 10 sigui superior al nombre de matrícules d'honor que és possible atorgar per normativa acadèmica de la UAB, s'atorgaran per ordre de major a menor nota.

Evidència optativa de treball continuat

EO-A (Avaluació del treball entre sessions): La lectura i l'estudi entre sessions s'avaluen al principi de cadascuna de les 16 sessions presencials en grup sencer i en 1 dels seminaris mitjançant 17 exàmens tipus test breus, amb 5-7 preguntes d'opció múltiple als quals l'estudiant pot accedir mitjançant un dispositiu electrònic amb connexió a internet. Cada test es puntua sobre 10 i permet sumar fins a 0.1 punts a la mitjana ponderada un cop superada l'assignatura. La suma dels 17 test permetria sumar fins a 1.7 punts addicionals si la mitjana ponderada de l'assignatura, derivada de les evidències 1-2-3, és igual o superior a 5. En cap cas l'EO-A es podrà sumar a la mitjana ponderada si l'assignatura no està aprovada. Cal un dispositiu electrònic amb accés a internet (mòbil, tablet, portàtil) per a poder accedir a internet a l'aula en el breu espai de temps en què s'obriran els test (al principi de cada classe).

Condicció de "presentat" o "avaluable"

Un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) constarà com a "avaluable" (vegeu pautes d'avaluació enllaçades al principi).

Assignatura superada

Es superarà l'assignatura quan la qualificació mitjana ponderada que implica totes les evidències obligatòries (Ev1, Ev2, Ev3) sigui ≥ 5

Nota final (mitjana ponderada) = $(Ev1 \cdot 0.40) + (Ev2 \cdot 0.20) + (Ev3 \cdot 0.40)$

Quan puja nota l'evidència optativa? Quan l'assignatura està superada en avaluació continuada, és a dir, si la mitjana ponderada abans descrita és ≥ 5 .

Recuperació

Qui pot optar a recuperació? L'estudiant que compleixi 2 condicions (vegeu pautes d'avaluació):

- 1) tenir una qualificació d'avaluació continuada (mitjana ponderada d'Ev1-2-3) inferior a 5 i igual o superior a 3.5
- 2) haver estat avaluats en activitats per valor de 2/3 parts de la qualificació total (haver fet almenys els dos exàmens Ev1 i Ev3)

La recuperació és final i es centra en TOT EL TEMARI I ACTIVITATS DE L'ASSIGNATURA. Consisteix en una prova escrita tipus test que pot incloure preguntes sorgides de qualsevol dels recursos docents de l'assignatura però, molt especialment, de les lectures, l'estudi i les activitats d'aprenentatge consignades al treball autònom. La recuperació es realitzarà la setmana que ho indiqui la facultat. Si s'opta a recuperació, la nota numèrica màxima possible de l'assignatura serà de 6.5 sobre 10.

Alumnat de segona convocatòria o més

No es preveu que l'alumnat de 2^a o posterior matrícula s'avaluï mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EO-A (Evidència Optativa A - Avaluació del treball entre sessions)	Suma fins a 1.7 punts a la mitjana ponderada un cop aprovada l'assignatura en avaluació continuada	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Ev1. Examen 1 (Primera part)	4 punts	1,5	0,06	4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16
Ev2. Creació d'un cas	2 punts	0	0	4, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 17
Ev3. Examen 2 (Segona part)	4 punts	1,5	0,06	3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17

Bibliografia

Es proporcionarà bibliografia específica i altres recursos per preparar cada tema. A nivell ampli, alguns recursos interessants són els següents:

Ezpeleta, L. y Toro, J. (2014). Psicopatología del desarrollo. Madrid: Pirámide.

Obiols, J. (Ed.) (2008). Manual de psicopatología general. Madrid: Biblioteca nueva.

Vallejo, J. (1015). Introducción a la Psicopatología y la psiquiatría 8a Edición. Madrid: Elsevier.

Asociación Americana de Discapacidades Intelectuales y del Desarrollo (2011). Discapacidad intelectual. Definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid: Alianza. [American Association of Mental Retardation. (2006). El retard mental. Definició, classificació i sistemes de suport. Vic: Eumo].

American Psychiatric Association (2013). DSM-5 Manual de diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales. Washington: American Psychiatric Publishing.

Barlow, D. H., & Durand, V. M. (2003). Psicopatología (3^a ed.). Madrid: Thomson.

Caballo, V.E., Salazar, I.C. y Carrobbles, J.A. (Dirs). (2015). Manual de psicopatología y trastornos psicológicos. Madrid: Pirámide.

Belloch, A., Sandin, B., y Ramos, F. (1994). Manual de psicopatología. Vol I. Madrid: McGraw Hill. Interamericana.

Durand, V.M. y Barlow, D. H. (2007). Psicopatologia: Un enfoque integral de la psicologia anormal. Thomson Paraninfo .

Ezpeleta, L. (Ed.). (2005). Factores de riesgo en psicopatología del desarrollo. Barcelona: Masson.

Kaplan, H. y Sadock, B. (2008). Manual bolsillo psiquiatria clinica.Lippincott Williams & Wilkins. Wolters Kluwer Health.

Programari

No es requereix programari especial per a aquesta assignatura excepte el necessari per accedir a l'aula virtual Moodle i a la bibliografia digital. És necessari un dispositiu que permeti l'accès a internet per a la realització dels tests que formen l'evidència optativa EO-A a l'inici de cada sessió presencial teòrica. Es recomana preveure un dispositiu degudament configurat per al correcte accés a la xarxa WIFI d'UAB i a Eduroam.